84ste Jaargang. — Nr 18 Abonnementsprijs : fr. 15,00 per jaar — 30 centiemen het nummer Zaterdag 4 Mei 1935.

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG

WEEKBLAD VERSCHIJNENDE ELKEN ZATERDAG

AANKONDIGINGEN.
Prijs per regel . . . . . fr. 1,00
Tusschen Allerlei en Provincie-nieuws . . . . . fr. 2,00
KLEINE AANKONDIGINGEN :
Van 1 tot 4 regels . . . . fr. 3,50
Elke regel meer . . . . . fr. 0,75

BUREEL & REDACTIE:
DRUKKERIJ COLLÉE
REGULIERENWAL (Steenderpoort)
— TONGEREN —
Postcheck N° 84855. — Telefoon 12.

Meimaand=Mariamaand

It Is Mei ! 't Is Mei ! De veel-bezongen maand van vogelenzang en lentegeuren ; de maand waarin elke jonge dichter naar de pen grijpt, de schilder naar het palet, en de verliefde jongeling droomt van zalige wandelingen te midden van het jeugdig groen. 't Is de maand van de herleving der natuur, de blijde ontwaking na langen winterslaap, de lieve voorbode van den zomer... En terwijl ik dit schrijf, zie ik naar buiten; donkere, dreigende wolken, ik hoor den wind, en daar tikken groote regendroppelen tegen de ruiten... en ik wil den Mei bezingen !

Ja, toch wil ik den Mei bezingen, niet als dichter, niet als schilder, noch als verliefde jongeling, maar als kind van ons aller dierbare Moeder Maria, aan wie deze maand is gewijd. Mij deren niet de Aprilsche grillen. En waar de Mei niet groen, en hoorden wij niet den zoeten nachtegaal, toch zou ons niets belletten den lof te zingen dier teederste Moeder. Kunnen wij haar niet de ruikers aanbieden der eerste viooltjes, sneeuwklokjes en primula's, een andere ruiker zal haar nog veel aangenamer zijn : de ruiker van onze gebeden, onze deugden, onze verstervingen.

Als kind sierden wij als om strijd haar altaartjes ; we plukten bloemen en zongen liefkoozende eenvoudige wijsjes. Sieren wij thans het altaar van ons hart, bidden we vurig tot Maria, smeeken wij haar ons steeds dichter te brengen tot Haren Zoon. Dan zal 't in onze harten « Mei » zijn, zoete vriendige Mei ; alle stormen zullen bedaard, alle leed verzacht worden. Wij leerden immers, « dat het nooit gehoord is dat iemand die tot haar zijn toevlucht nam, onverhoord van haar wegging ». Vol vertrouwen gaan wij dus tot Haar vooral in deze maand waarin Zij als 't ware nog meer dan anders verlangt haar gaven en gunsten over ons uit te storten. Laten wij allen wedijveren om haar roem te verkondigen, om haar schoone devotie te verspreiden. Wij kunnen dit door ons voorbeeld, door anderen op te wekken, en vooral door de kinderen te brengen tot Maria en hen aan haar toe te wijden.

Een vroom gebruik bestond vroeger, (misschien nog hier of daar in zwang) : Het kind dat op den 1 Mei ten doop geboden werd, kreeg een kransje van meidoorn op 't hoofdje gedrukt en werd reeds den eersten dag van zijn leven bijzonder aan Maria gewijd. Ook hielden de kinderen op 1 Mei groote optochten door stad en dorp, meest in 't wit gekleed met blauwe strik, en blauwwitte vaantjes zwaaiend, lijk in processie. Dan ging het naar een Mariaoord in de buurt, en daar moet Maria wel liefdevol hebben neergeblikt on die kinderschare welke Haar de kinderlijkste hulde bracht.

Al zijn vele mooie volksgebruiken verdwenen, Goddank de hoofdzaak, de eeredienst der Moeder Gods in de Kerk bestaat voort, en neemt steeds meer uitbreiding.

Trachten wij velen, ja allen, te brengen tot Maria, en door Haar tot Jezus.

Maria, onze Middelares, onze voorspreekster zal zelve onze pogingen zegenen, de Moeder van Goeden Raad zal ons helpen en bijstaan, de morgensterre zal ons verlichten. Maria is de **Oorzaak onzer Blijdschap**, en wordt onder deezen eeretitel bijzonder in de heerlijke Basiliek van Tongeren vereerd. Laten wij het haar in deze maand bijzonder herinneren en ook met blij gemoed alle werk te haaren eere verrichten. Vol vertrouwen zullen wij in haren dienst volharden en ons niet laten ontmoedigen door teleurstellingen of eigen zwakheid, maar wij zullen strijden en lijden zoo het moet, totdat eindelijk de Poort des Hemels voor ons geopend worde.

Sluiting van het H. Jaar

Pius XI heeft Zondag namiddag te Lourdes en te Rome, in den loop van twee buitengewone plechtigheden de sluiting van het Heilig Jaar, « extra ordinem » van het XIXe eeuwfeest der Verlossing aangekondigd.

Te Lourdes was de Paus sedert drie dagen vertegenwoordigd door zijn legaat die er de plechtigheededen van heel de katholieke wereld voor de Grot der Verschijning voorzat.

Na afloop der ononderbroken missenopdracht welke drie volle dagen en nachten duurde, heeft de Heilige Vader zijn eigen stem laten hooren. Vanuit zijn private bibliotheek, bij middel van de radio zegende het volk dat zich aan den boord van de Eve verdrong rond kardinaal Pacelli, verscheidene andere kardinalen en talrijke aartsbisschoppen en bisschoppen.

En zooals de radio de Pauselijke woorden naar Lourdes overbracht, bracht zij ook naar den Heiligen Vader de ovaties, de zangen en gebeden van het onder zijn vensters knielende volk.

Enkele oogenblikken later begaf zich de Paus naar de St-Pietersbasiliek. Hij stapte van zijn draagtroon om te knielen voor het altaar der Belijdenis waarvan het statige, indrukwekkende bronzen baldakijn boven het Graf van den Prins der Apostels prijkt.

Terwijl Hij varig te bidden zat, hief het koor der Sixtijnsche kapel den zang « Da Pacem Domine » aan, waarin de angstige verzuchting om vrede van het gansche menschdom vertolkt wordt. Kardinaal Laurenti hield daarna over dit onderwerp een gloedvolle kanselrede.

Dan werd op het autaar de heilige hostie uitgestald in een kristallen monstrans, die door den Heiligen Vader driemaal bewierookt werd.

De zangen van het volk en van de Sixtijnsche kapel wisselden af met de gebeden om God en Zijne Moeder hulp af te smeeken voor den « Nood der Volkeren » en den Vrede te vrijwaren.

Na het « Tantum Ergo », den Zegen met het Heilig Sacrament, door den Heiligen Vader gegeven en eenige andere plechtigheden nam Z. H. Pius XI weer plaats op de sedia, en de Pauselijke stoet werd hervormd om weer, onder het gejuich der menigte de basiliek te verlaten.

De te Rome aanwezige kardinalen en tal van prelaten omringden den Paus tijdens deze plechtigheid welke ook bijgewoond werd door het meerendeel der leden van het diplomatisch korps en den Romeinschen adel.

Opening der Tentoonstelling van Brussel

DE REDEVOERING VAN Z. M. DEN KONING.

— O —

De dagbladen hebben vol gestaan met bijzonderheden over de opening der tentoonstelling van Brussel. Wij zullen natuurlijk dat alles niet herhalen. Bij gebrek aan plaatsruimte moeten we zitten met 't is maar goed ook. Zoo kunnen we meer nadruk leggen op de belangrijke redevoering van Z. M. den Koning. Hij bleef niet bij algemeenheden maar vestigde de aandacht op de groote vraagstukken van onzen tijd, en zegde onomwonden waar de redeningsmiddelen liggen.

Men houdt een internationale expositie en de volkeren van de wereld nemen er deel aan, om aan elkander hunne produkten te doen kennen. Maar dat heeft geen zin, indien zij terzelfdertijd verbieden aan die produkten over hunne grenzen te komen. En dat is thans de toestand. De voorspoed kan alleen terugkeeren door een vrijeren omloop der koopwaren. Ziedaar in het kort de samenvatting van de Koninklijke redevoering. Eenige uittreksels van deze rede zullen hier op hun plaats zijn, vermits « De Postrijder » zoo dikwijls bij de economische nooden van onzen tijd tilbleef. Op 1 Mei nog zag men door heel het land opschriften rondtragen, waarin men uitbazuint, dat het Plan van den Arbeid of Plan de Man de redding moet brengen. Men lezer aandachtigen zonder vooringenomenheid de verklaring van Z. M. den Koning, en men zal bekennen dat de wonde plek zich daar bevindt, waar de Koning den wijsvinger op richt. De Koninklijke redevoering wijst een heel anderen weg, dan dien welke zekere strooibriefjes aanduiden, namelijk dien der **Vrijheid !**

* * *

UITTREKSEL UIT DE REDE UITGESPROKEN DOOR Z. M. KONING LEOPOLD III BIJ DE OPENING DER TENTOONSTELLING VAN BRUSSEL.

Mevrouwen, Mijne Heeren,

. . . . . .

Het doel der internationale tentoonstellingen is aan groote volkescharen uit alle hoeken van de wereld samengestroomd de produkten te doen kennen, die door een rij van verschillende landen vervaardigd worden. Maar waartoe zou het aan de tentoonstellers dienen dit doel bereikt te hebben indien de tolkluisters en andere beperkende maatregelen niet toelieten hun produkten te sturen aan degenen die er gebruik van willen maken ?

Er heerscht een diepe tegenstrijdigheid tusschen de economische afzondering der volkeren en de verzuchting naar uitbreiding van het handelsverkeer die in een internationale tentoonstelling tot uiting komt. Uwe tegenwoordigheid alhier levert het bewijs dat tusschen beide methoden uw keus gedaan is, en ik verheug er mij om U daarover te kunnen gelukwenschen.

De volkeren evenmin als de enkele personen kunnen niet op gezonde wijze leven, indien zij deuren en vensters sluiten. De terugkeer van den voorspoed hangt af van een grooteren omloop der koopwaren. Het is tijd dat een weinig meer vensche lucht in de economie der wereld doordringe.

Wij maken moeilijke tijden door. België doet op dit oogenblik een poging van buitengewonen omvang om uit den beangstigenden kring der crisis weg te geraken en zijn economisch evenwicht te herstellen.

Reeds heeft men teekens van betere tijden kunnen waarnemen en dit heeft ons vertrouwen versterkt.

Nochtans, om dit doel te bereiken, is het niet genoeg onze pogingen te vermeerderen : wij moeten ons ideaal hooger stellen. Het is niet genoeg dat het land zijn krachten in stoffelijk opzicht hergroepeere ; het moet ook in zedelijk opzicht een grootere inspanning doen. Laten wij onze krachten aan de noodwendigheden van een nieuw leven aanpassen maar met **rekening te houden met de lessen van het verleden.**

Bijeenkomsten zoo belangrijk en zoo uitgebreid als de **eerste tentoonstelling, die vertegenwoordigers van dertig landen samenbrengt en waar meer dan 200 Congressen plaats hebben** zullen veel betrekkingen tusschen de kunstenaars, die uit de verschillende streken der wereld naar hier komen, doen ontstaan.

Ik druk den wensch uit, dat uit deze betrekkingen een beter begrip van de **solidariteit die de natiën met elkander vereenigt** zou ontstaan. Bij alle bestaat ongetwijfeld een moederheid van menschen die naar **vrede verzuchten** en alles verafschuwen wat van aard is den vrede in gevaar te brengen.

Bij duizenden zullen de vreemde bezoekers tijdens de nayste maanden naar hier komen. Laten wij ons er op toeleggen hun den indruk te geven dat België besloten heeft, door eendracht, door bedrijvigheid in den arbeid, alle stoffelijke moeilijkheden te overwinnen, en terzelfdertijd in opzicht van wetenschappen en kunsten, de prachtige rol ons door onze geschiedenis nagelaten te vervullen.

Aan mijne landgenooten, vraag ik ons te meer te toonen, dat België zooals het door alle tijden was, thans nog een gastvrij oord blijft. Zoodoende zullen **degenen die bij ons komen als bezoekers, ons, naar ik hoop, als vrienden verlaten.**

Ik verklaar de Algemeene, Internationale Expositie van Brussel geopend.

OPVOEDKUNDE

GEEF DE KINDEREN EEN TUINTJE.

Een verzoek aan ouders en volwassenen, waarvan de vervulling zoo oneindig veel goeds ten gevolge kan hebben. Het zal natuurlijk moeilijk gaan aan stadskinderen een stuk tuin of een perk te geven. Maar een klein balkon of een bloemenbak kan er toch in ieder gezin wel overschieten. En als het kind alleen maar een bak heeft, waarin het planten en zaaien kan, heeft het toch al een stukje natuur.

De kinderen, die buiten of in een provinciestad wonen, zijn er, wat dit betreft beter aan toe. Want hier heeft men tenminste de mogelijkheid de kinderen een hoekje van een tuin of van een bloemenperk te kunnen geven. En die mogelijkheid moet men benutten. Wie ooit de vreugde en den trots heeft gedeeld waarmee de eerste groene blaadjes of frischroode medijsjes geplukt worden, zal den kinderen graag een stukje aarde geven.

Een kind, dat zelf de zaadjes in de aarde gestoot heeft, dat zelf de teere worteltjes in de aarde gegraven heeft, dat begiet wordt en verzorgt, zal gauw de geheimen van de natuur begrijpen. Kinderen die een eigen tuintje hebben en die er zich door handenarbeid, ook geestelijk aan verbinden voelen zullen zich tot menschen met een zuiver levensgevoelen ontwikkelen.

Een kind dat niets weet van het ontstaan van vruchten en groenten zal zonder nadenken deze plantaardige voedingsstoffen in zijn eetmalen gebruiken. Dit wordt heel anders wanneer moeder de kleine tuinoogst klaar maakt. Geen lekkernijen ter wereld zijn te vergelijken met het genot van zelfgeplante worteltjes, radijsjes of aardbeien.

POTBLOEMEN.

Men vindt nu azaleas, hortensias, geraniums, fuchsias, om slechts van de best bekende en meest geliefde potbloemen te gewagen.

Zijn de potgewassen algemeen begeerd, vooral door dezen die geen of slechts een klein tuintje hebben, er zijn betrekkelijk weinig menschen die goed weten hoe ze die planten moeten verzorgen met het gevolg dat ze, kort na hun aankoop, beginnen te kwijnen en vroegtijdig sterven.

Potbloemen verlangen een groote opletendheid, men mag zeggen dat een nauwkeurig begieten de hoofdzaak bij hun behandeling is. Men moet niet te dikwijls begieten, maar als het gebeurt dan moet het grondwijze geschieden, dat het water onder uit de opening van den pot loopt. Het is een fout de planten slechts van boven een weinig water te geven, om het vensterblad of de kamer te sparen. Dit weinige vocht komt gewoonlijk niet bij de onderste wortels en het gevolg is dat deze verdrogen of, als ze eens behoorlijk doorweekt worden, verrotten, waardoor de plant langzamerhand sterft.

Het gebeurt echter nog meer dat de planten te veel begoten worden, ze worden ziek en geel en, om ze op te fleuren, vermeerdert men nog de hoeveelheid water, de wortels rotten meer en meer en de schoone plant is verloren.

Ook in het begieten moet men dus de maat weten te houden.

Het Heidendom in Duitschland

Op 26 April jl. werd te Berlijn in het groote Sportpalais een anti-christelijke manifestatie gehouden, een betooging van de « beweging voor het Germaansch geloof ». Het onmetelijk amphitheater versierd met rooide vaandels met hakenkruis, voerde ook in top het zinnebeeld van de nieuwheidensche beweging van het Duitsch geloof : **het hakenkruis, zinnebeeld der zon op blauwen grond.** Boven de trappen waren opschriften aangebracht als deze : « Duitschland is ons heilig land » ; door het Duitsch geloof willen wij de godsdienstige eenheid bereiken.

Meer dan 20.000 personen van allen ouderdom en van allen rang waren aanwezig om de verkondigers van het nieuw geloof te aanhooren.

Graaf Reventlow, afgevaardigde in den Reichstag verklaarde : « Onze godsdienst wil degenen groepeeren, die door het christendom niet bevredigd zijn en die in zich goddelijstige verzuchtingen gewaar worden ».

Professor Willem Hauer, hoofd van de nieuwheidensche kerk beklom den kansel om te verklaren : « Niet het volk heeft de kerk verlaten, 't is de christene kerk die het volk verlaten heeft. Onze godsvrucht omvat de tegenwoordige werkelijkheid maar verwerpt het bovennatuurlijke. De goddelijke werkelijkheid bestaat in het volk en de nationale geschiedenis. Voor ons is de overwinning van Arminius op de Romeinen meer van tel dan het verzwelgen van Pharao en van de Egyptenaren in de Roode Zee. Onze gewijde geschiedenis is de Duitsche geschiedenis. Een bebloemde weide openbaart ons den wil van God en veel meer dan de Heilige Schriften ».

* * *

Men ziet hieruit, waarheen men gaat met den eeredienst van het Licht van de Zon, en van het Hakenkruis dat de zon verbeldt. Hij is dus geraadzaam, zich van het begin af tegen elke opwelling van den heidensche eeredienst van het licht, van de zon, te verzetten. De nota, die « Postrijder », vorigen week van dit onderwerp wijdde was dus welloop haar plaat, want het proefwoord zegt : Weerstaa aan het begin, anders komt geen tijd laat, wanneer het kwaad reeds lang en diep heeft wortel geschoten.

* * *

VERKLARINGEN VAN DEN KARDINAAL AARTSBISSCHOP VAN BRESLAU.

Kardinaal Bertram, aartsbisschop van Breslau, is voorzitter van de conferentie der Duitsche bisschoppen die jaarlijks te Fulda bijeenkomt.

Ter gelegenheid van de sluiting van het Heilig Jaar heeft hij tot zijn bisdom een herderlijk schrijven gericht dat ook in de kerken van de andere bisdommen afgelezen werd en in Duitschland grooten indruk maakt.

De Kardinaal verklaart dat een nieuwe periode van ergen godsdienstvervolging in Duitschland begonnen is ten oorzake van de Duitsch-Noordsche godsdienst die er gepreekt wordt.

Het is op ongehoorde wijze de Verlossing en den christelijken godsdienst lasteren, te beweren dat het christendom een product van de semitische gedachte is, en dat dit aan het Duitsche volk zou schadelijk zijn.

Het herderlijk schrijven laakt verder de aanvallen tegen de confessioneele school en de vervolgingen tegen de katholieke jeugdorganisaties.

Oudheidkunde.

EENIGE STRATEN IN HET ZUIDEN VAN DE STAD TONGEREN OPENGELEGD.

— O —

Zooals we reeds meer dan eens hebben opmerken, dalen de trancheeën in het Zuiderkwartier van Tongeren niet diep genoeg in den grond om belangrijke waarnemingen te doen. Te meer daar men juist hier dieper zou moeten graven, dan in het bovenkwartier. Men dient hiermede rekening te houden bij het beoordeelen van onze bevindingen.

In de Motten. — Het bewijs dat men bij de opzoekingen in het Zuidergedeelte tot het maken van zeer diepe tranchees zijn toevlucht moet nemen, wordt geleverd door de werken aan de vergaarkom van het pompstation der Motten. We hadden de gelegenheid er reeds van te spreken in « Postrijder » van 6 April jl. De werken van deze kom werden bij helften voltooid. Op 6 April jl. zagen we de eerste helft en we hoopten dat de voortzetting der werken ons goed de richting van den grooten omheiningsmuur zou aanduiden. Jammer maar in dit opzicht, konden we niet meer dan waarschijnlijkheid bereiken. We zullen dus hier den wensch uitdrukken, dat de HH. Breuer en Van de Weerd een weinig verder in de richting van het Zuidwesten, zoo haast mogelijk een nieuwe tranchee openen, die dan wel duidelijke gegevens zal opleveren. Gezegde oudheidkundigen hebben beiden de werken aan het pompstation komen waarnemen, en wij hebben begrepen dat het wel in hun bedoeling ligt dit groote opsoekingswerk zoodanig mogelijk te ondernemen. De te verwachten resultaten zijn inderdaad belangrijk. Want indien de groote omheiningsmuur ook De Motten omsloot of voor een groot deel binnen de stadsvesting lag, dan dient er ongeveer 15 Ha. bij de reeds groote oppervlakte der Romeinsche stad gevoegd te worden.

Doch zoover zijn we nog niet, en we hebben alleen de huidige bevindingen te constateeren. Zooals we reeds schreven dalen hier de grondvesten van den omheiningsmuur op het bovenwaarts dalende. De bodem grond der Motten liet lager dan het waterpeil van den Noordenarm van den Jeker. Dit is een middeleeuwsche afleiding angelegd ter bescherming van den middeleeuwschen muur, alsmede om de komen der watermolens te spijzen. Wilden men dieper tot 1.27 m. onder den begaanen grond der Motten afvoeren op het metselwerk van dien muur uit te komen. Ter gelegenheid van een dagstilstand der werken mocht men, met toestemming van den aanbeveler M. Grégoire, in de diepte verdere peilingen en opzoekingen doen. Men nam onmiddellijk de gelegenheid waar, en onder de bezoeke leiding van M. Edm. Christiaens werden die werken uitgevoerd, zooals het behoort. Men verbeeldt zich wel dat de omliggende dagen met spanning de werken volgden. Gedurende vijf uren stonden ze daar met wijd opgesperkte oogen te kijken zonder noodelot wonden totdat eind lijk de treffen van een wat ruder de verdere voortzetting der werken verhinderde. Behalve de werkers MM. J. en H. Lecoeur, waren daar aanwezig MM. Edm. Christiaens, Bogaerts, Borman, Maur. Frère, Tilbeurgs en ondergeteekende. Op het einde der werken was men gekomen op 0.98 m. beneden de bovenlaag der aan te leggen kom van het pompstation, dus op 5.25 m. beneden den begaanen grond. Nog stak de fondering van den muur steeds dieper. Het metselwerk, zooals medegenomen karakteristieke brokken aantoonden was wel dat van de oudste Rom. in deze omheiningsmuur. De uitgedolven karakteristieke parement te zien, vormden een bedden hoop, dien ook de HH. Breuer en Van de Weerd gezien hebben. Zeken groote regelmatige brokken graniet-steen bevonden zich in den muur verwerkt. Een der brokken werd uitgehaald en had 0.19 x 0.20 x 0.75 cm. als afmetingen. Twee andere van deze stenen bevonden zich nog in het verkende gedeelte van den muur ingemetseld, alsook een paar groote brokken witten steen. Voor het overige was er geen dan silex te bespeuren. Niet het minste brokje mergel dat de middeleeuwers bij hun gebouwen aanwendden, werd gevonden. Al de potscherven waren Romeinsch. Zelfs een stukje terra sigillata werd op de groote diepte van 5.25 m. uitgehaald. Men heeft zich natuurlijk veel meerte gegeven om de richting van den muur te bepalen, want dit was hoofdzaak. Dat gelukte niet ganschelijk, omdat de buitenzijde van den muur met dra was van de waterkom gelijk viel of zich nog verder naar het Oosten dan de buitenzijde der uitgraving bevond. Langs de binnenzijde, die dus was het onmogelijk een richtingslijn te trekken. Langs de binnenzijde mocht men eerst met een afvoeding als van een toren te doen hebben. Daarbij bevond zich aan den muur die zich voor het overige bleven metselwerk bevond, markte ook hier het trekken van een richtingslijn moeilijk. Op 0.90 m. voor den muur naar de binnenzijde ontdekte men nog een bewerkte steen, goed bewaarden en een paar dichtbij van den grond stuk. Duidt dit een bouw op hoeft pedaalwerk aan ? We denken het niet, want de grond was niet moerassig, zooals men zou verwachten, integendeel. Er kwam ook veel goede, brandbare turf te voorschijn, maar deze bevond zich meer lang, veel hoog boven den muur. Overigens de planten van den Motten uit 1722 toonden dat toen deze strook onder water stond. Daar lagen indertdaad de **Breede Wijer** en de **Smalle Wijer.** (Zie Ulrix en Paquay, Glossaire Toponymique de Tongres, 1908, pp. 92-93).

De aardaanhooging is aanzienlijk, maar is niet buitengewoon, indien men de omstandigheden in aanmerking neemt. Men heeft op verschillende plaats in de aanzienlijke aanhooging van Tongeren vastgesteld, zooals bijvoorbeeld over de oude Station, waar de oude Romeinsche heerweg naar Berg op 2.60 m. diepte gevonden werd. (Zie « Postrijder » van 29 Sept. 1934). De Leuven op de Groote Markt werd de oude Romeinsche heerbaan op 10 voet onder den grond, dus op nagenoeg 3 m. diepte gevonden. (Zie Van Even, **Louvain dans le Passé et le Présent**, 1895, p. 13). Sprekende over hun werken om het tracé van den buitenmuur te vinden in de streek van Wyckmolen, dus in de nabijheid van het bovengedeelte van den Tongerschen Jeker, stellen de HH. Breuer en Van de Weerd vast dat de grond van Tongeren aldaar sedert de Oudheid, zoowat 2 m. opgehoogd werd. (Bull. Soc. sc. et litt. d. Limbg., 1932, p. 196). Langs het benedengedeelte van den waterloop is de aanhooging natuurlijk veel grooter geweest, vermits hier het effect van het aanleggen der middeleeuwsche watermolens, met de turfvorming, waarvan hooger spraak, zich bijzonder deed gevoelen. De afdamming van Kruyckensmolen verhoogt het waterpeil van den Jeker met